

MOKINIŲ PAŽANGOS IR PASIEKIMŲ VERTINIMO LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS PAMOKOSE APRAŠAS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šis aprašas parengtas vadovaujantis Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarkos aprašu, LR švietimo ir mokslo ministro patvirtintu 2005 m. balandžio 5 d. Nr. ISAK-556, Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašu, LR švietimo ir mokslo ministro patvirtintu 2015 m. gruodžio 21 d. Nr. V-1309, LR švietimo ir mokslo ministro įsakymu „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymo Nr. Įsak-2433 „Dėl pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“ pakeitimo, paskelbtu 2016 m. sausio 25 d. Nr. V-46, Šiaulių „Sandoros“ progimnazijos Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarkos aprašu, mokyklos direktoriaus patvirtintu 2013-09-02 įsakymu Nr. V-115 (su visais jo pakeitimais).

2. Pamokose **formuojamasis** vertinimas derinamas su **diagnostiniu** ir **kaupiamuoju** vertinimu. Mokiniai skatinami **įsivertinti** savo gebėjimus, žinias.

3. **Formuojamasis ugdomasis vertinimas** – ugdymo(si) procese teikiamas abipusis atsakas, grįžtamasis ryšys, padedantis mokiniui gerinti mokymą(si), nukreipiantis, ką dar reikia išmolti, leidžiantis mokytojui pritaikyti mokymą, siekiant kuo geresnių rezultatų. Mokytojas stebi mokinių mokymąsi, jų bendradarbiavimą, įsitraukimą, pastangas, mokymosi būdus, sunkumus ir padeda suprasti mokiniui, kas jau išmokta, ko dar reikia mokytis, kaip įveikti sunkumus, kokie mokymosi būdai veiksmingi. Mokiniai, konsultuojami mokytojo, pagal kriterijus mokosi vertinti vienas kito ir savo darbą, įsivertinti pasiekimus ir pažangą.

4. **Diagnostinis vertinimas** – vertinimas, kuriuo išsiaiškinami mokinio pasiekimai ir tam tikru mokymosi metu padaryta pažanga, numatomos tolesnio mokymosi galimybės, pagalba sunkumams įveikti. Diagnostinis vertinimas taikomas baigus pamokų ciklą, išmokus teminiame plane mokytojo apibrėžtą skyrių. Diagnostinio vertinimo išraiška – pažymiai, rašomi į el. dienyną už mokinių rašytus / atsiskaitytus (žodžiu ir /ar kitomis formomis pagal iš anksto su mokiniais aptartus vertinimo kriterijus) savarankiškus, kontrolinius darbus (testus, rašinius, skaityto kūrinio atpasakojimus, projektinius, tiriamuosius kūrybinius darbus ir kt.).

5. **Apibendrinamasis sumuojamasis vertinimas** – formaliai patvirtinti mokinio ugdymosi rezultatai, baigus programą, kursą, modulį ar kitą mokymosi etapą. Apibendrinamasis vertinimas taikomas pusmečių pabaigoje. Mokiniui pusmečio dalyko įvertinimas fiksuojamas iš visų atitinkamo laikotarpio balų / pažymių, skaičiuojant jų svertinį arba aritmetinį vidurkį ir taikant apvalinimo taisyklę. Vienerių mokslo metų pasiekimų rezultatas, mokantis pagal dalyko programą (dalyko metinis įvertinimas), fiksuojamas iš I ir II pusmečių balų / pažymių, skaičiuojant jų aritmetinį vidurkį ir taikant apvalinimo taisyklę (pvz., jei I pusmečio pažymys – 7, II pusmečio – 6, tai dalyko metinis įvertinimas – 7).

6. **Įsivertinimas** – paties mokinio ugdymosi proceso, pasiekimų ir pažangos stebėjimas, vertinimas ir apmąstymas, nusimatant tolesnius mokymosi žingsnius.

7. **Kaupiamasis vertinimas** – mokinio pažangos ir pasiekimų vertinimo sistema, kuri sudaro galimybę vaikui pasirinkti, ką ir kada mokytis. Vaikas ugdomas kaip asmenybė, ne tik paklūstanti kitų valiai, bet ir galinti spręsti pati. Tokie vaikai kūrybiškesni, labiau pasitiki savimi, gali atsispirti neigiamai bendraamžių įtakai. Kaupiamojo vertinimo tikslas – didinti mokymosi motyvaciją ir mokymosi kompetenciją.

II. KAUPIAMOJO ĮVERTINIMO FIKSAVIMAS

8. Informacija apie mokinio pasiekimus ir pažangą kaupiama mokytojo užrašuose naudojant kaupiamąjį vertinimą, kurį sudaro:

8.1. mokytojo klasės segtuve saugoma kaupiamojo vertinimo lentelė, į kurią rašomi kaupiamieji pažymiai už mokinio (ne)atliktus namų darbus, nedidelės apimties praktines ir teorines užduotis, atliekamas pamokose, pagal iš anksto su mokiniais sutartus vertinimo kriterijus (ne)atsiskaityta nedidelės apimties lietuvių kalbos ir /ar literatūros teorinė medžiaga, perskaitytų knygų pristatymai ir kt. Pagrindiniai kriterijai, kurie lemia mokytojo apsisprendimą taikyti kaupiamąjį vertinimą, o ne pažymio rašymą į el. dienyną – darbas, kurį atlieka mokinys, turi būti nedidelės apimties, tai negali būti testas ar kitokio pobūdžio atsikaitomasis darbas, kuriuo tikrinamos mokinio žinios pabaigus skyrių, pamokų ciklą. Tokio pobūdžio darbams taikomas diagnostinis vertinimas, kurio pažymiai iš karto įrašomi į el. dienyną. Dėl kaupiamojo (ar tam tikrais atvejais ir diagnostinio) vertinimo taikymo mokytojas gali tartis su mokiniais, kurie irgi dalyvauja savo žinių ir gebėjimų įsivertinime.

8.2. „+, -“ sistema, kai mokinys už itin nedidelę užduotį (dalyvavimas komandiniame darbe, klasės diskusijoje, (ne)atsakymas į vieną teorinį klausimą žodžiu, pagalba bendraklasiui ir pan. gali gauti pliusą „+“ arba (neatlikęs užduoties) minusą („-“). Mokinui gavus pliusą ir minusą, jie vienas kitą naikina. Kaupiasi tik vienodo tipo ženklai, taip skatinant mokinį nebijoti klausti, klysti, žinant, kad visada yra galimybė pasitaisyti.

9. Kaupiamojo vertinimo sistemoje surinkęs tris pažymius, mokinys gauna pažymį į el. dienyną. Pažymys rašomas suskaičiavus trijų kaupiamojo vertinimo pažymių aritmetinį vidurkį (pvz., jei kaupiamojo sistemoje gauti įvertinimai 6, 5, 7, tai suskaičiavus aritmetinį šių įvertinimų vidurkį į el. dienyną bus rašomas pažymys 6). Tačiau jei išvedus kaupiamojo vertinimo pažymių vidurkį mokinys turi susikaupęs 3 pliusus „+“, gautas įvertinimas koreguojamas dviem balais, t. y. jei buvo 6, į el. dienyną bus rašoma 8. Atitinkamai dviem balais pažymys į dienyną iš kaupiamojo trijų pažymių aritmetinio vidurkio bus mažinamas dviem balais, jei mokinys pažymio rašymo dieną kaupiamojo sistemoje turės susirinkęs tris minusus „-“.

10. Gautą pažymį į kaupiamąją sistemą mokinys gali taisyti per savaitę laiko nuo pažymio įrašymo.

III. TĖVŲ INFORMAVIMAS APIE SAVARANKIŠKŲ IR KONTROLINIŲ DARBŲ REZULTATUS

11. Tėvai supažindinami su ištaisytu mokinio kontroliniu ar savarankišku darbu (mokinys parneša ištaisytą darbą į namus), tėvai pasirašo, kad su darbu, jo vertinimu susipažino.

12. Esant reikalui darbai gali būti komentuojami elektroniniame dienyne arba aptariami su tėvais telefonu.

13. Tėvams ir /ar mokiniams pageidaujant, kaupiamojo vertinimo pažymiai mokytojo gali būti komentuojami el. dienyne.

14. Mokiniai su savo kaupiamojo vertinimo suvestine gali susipažinti prieš bet kurią lietuvių kalbos ir literatūros pamoką ar jai pasibaigus.

IV. NAMŲ DARBŲ TIKRINIMAS

15. Namų darbų tikslas – įtvirtinti pamokoje išeitą temą.

16. Namų darbai gali būti skiriami iš vadovėlio, pratybų, skaitmeninių mokymo(si) priemonių, įkeliami į el. dienyną įvairių užduočių pavidalu.

17. Kiekvieną pamoką namų darbai tikrinami vizualiai, atsakant į mokiniams iškilusius klausimus, pamokos eigoje.

18. Už namų darbus mokiniams gali būti rašomi pažymiai tiek į kaupiamąjį vertinimą, tiek iš karto į el. dienyną (priklausomai nuo darbų apimties, pobūdžio, tikslo).

19. Apie namų darbų neatlikimą tėvai informuojami per elektroninį dienyną.

V. RAŠINIŲ, DIKTANTŲ ATPASAKOJIMŲ IR KITŲ DARBŲ VERTINIMAS PAGAL ATNAUJINTAS LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS PROGRAMAS

8¹.11.1. DIKTANTO VERTINIMAS 5–8 KLASĖSE

8¹.11.1.1. Pažymys ir klaidų skaičius

Pažymys	Rišlaus / sakinių diktanto klaidų skaičius			Žodžių diktanto klaidų skaičius
	Rašybos	Skyrybos	Bendras	
10	1	1	1	1
9	1	2	2	2
8	2	3	4	3
7	4	5	6	4
6	5	6	8	5
5	6	7–8	11	6
4	7–8	9–10	14	7–8
3	9–10	11–12	16	9–10
2	11–12	13–15	19	11–12
1	13 ir daugiau	16 ir daugiau	20 ir daugiau	13 ir daugiau

8¹.11.1.2. Diktanto žodžių skaičius

Klasė	Rišlaus / sakinių diktanto	Žodžių diktanto
V	90–100	20–25
VI	110–120	25–30
VII	120–130	30–35
VIII	130–140	35–40

8¹.11.2. ATPASAKOJIMO VERTINIMAS 5–10 KLASĖSE.

8¹.11.2. 1. Atpasakojimo vertinimo kriterijai.

Kriterijai	Turinio atskleidimas: esmės ir įvykių tarpusavio ryšių supratimas.	Teksto prasmės suvokimas ir atskleidimas: pagrindinės minties, vertybinių autoriaus nuostatų ir perkeltinių prasmų supratimas.	Teksto struktūra, stilius, žodyno turtingumas, sintaksinių formų įvairovė.	Raštingumas
Taškai				
5	Atrinkti esminiai dalykai. Suprastos ir puikiai atskleistos veiksmo aplinkybės, veikėjų charakterio savybės, motyvai ir poelgiai, nulėmę veiksmo eigą.	Puikiai suprastos ir išryškintos autoriaus ir veikėjų vertybinės nuostatos. Puikiai paaiškintos ne tik tiesiogiai pasakytos prasmės, bet ir nutylėti ar prieštaringi dalykai.	Tekstas prasmingai suskirstytas pastraipomis; kalba aiški, rišli; žodžiai parenkami tiksliai ir pagal situaciją; žodynas turtingas; sakinių struktūra įvairi.	Rašoma taisyklinga kalba, be klaidų.
4	Atrinkti esminiai dalykai. Iš esmės suprastos pagrindinės aplinkybės ir veikėjų motyvai bei poelgiai, kurie nulėmė veiksmo eigą.	Iš esmės suprastos autoriaus ir veikėjų vertybinės nuostatos ir išryškintos atpasakojant. Paašškintos ne tik tiesiogiai pasakytos prasmės, bet ir nutylėti ar prieštaringi dalykai.	Tekstas tinkamai suskirstytas pastraipomis; kalba aiški, rišli; sakinių struktūra įvairi; žodžiai vartojami tinkama reikšme.	Rašoma taisyklinga kalba, 1–2 klaidos.

3	Ne visai suprstas aplinkybės ar veikėjų motyvai ir poelgiai, kurie nulėmė veiksmo eigą.	Tik iš dalies suprstas ar ne visai išryškintos autoriaus ir veikėjų vertybinės nuostatos. Stengiamasi paaiškinti ne tik tiesiogines, bet ir perkeltines ar tiesiogiai nepasakytas prasmes.	Tekstas ne visai tinkamai suskirstytas pastraipomis; pasitaiko aiškumo, rišlumo, sakinių struktūros trūkumų; žodžiai ne visada vartojami tinkama reikšme.	Rašoma pakankamai taisyklinga kalba, 3–5 klaidos.
2	Tik dalis aplinkybių ar veikėjų motyvų ir poelgių suprstas, todėl veiksmo priežastys ne visai paaiškintos.	Bandomos aiškinti autoriaus ir veikėjų nuostatos. Paaiškintos tik tiesiogiai pasakytos prasmės, atpasakotos neesminės detalės, trūksta paaiškinimų, kurie atskleistų teksto supratimą.	Daug aiškumo, rišlumo trūkumų; dažnai nejaučiamos pastraipos ar sakinio ribos. Didelė dalis sakinių elementarios struktūros; žodynas elementarus /žodžiai dažnai vartojami netinkama reikšme.	Rašoma pakankamai taisyklinga kalba, 6–8 klaidos.
1	Bandoma suprasti, kas vyksta tekste, bet pasakojant klystama.	Apie vertybinius dalykus tik užsimenama. Esmė nesuprstas, nukrypta į neesminių dalykų paaiškinimus.	Testas nenuoseklus, nerišlus, neskaidoma pastraipomis / skaidoma nemotyvuotai. Sakiniai elementarios struktūros; žodynas skurdus / žodžiai vartojami netinkama reikšme.	Yra nemažai kalbos, rašybos ir skyrybos (9–12) klaidų.
0	Tekstas visiškai nesuprstas, rašoma apie dalykus, kurių nebuvo atpasakojimo tekste.	Autoriaus idėjos, vertybinės nuostatos visiškai nesuprstas.	Tekstas nerišlus, neaiškus. Sakiniai neaiškios struktūros; žodynas skurdus / žodžiai vartojami netinkama reikšme.	Yra daug kalbos, rašybos ir skyrybos (13 ir daugiau) klaidų.

8¹.11.2.2. Atpasakojamo teksto žodžių skaičius.

Klasė	Žodžių skaičius
V–VI	150–200
VII–VIII	200–250

8¹.11.2.3. Atpasakojimo vertinimas pažymiu.

Taškai	Pažymys
20–19	10
18–17	9
16–15	8
14–13	7
12–11	6
10–9	5
8–7	4
6 ir mažiau	3

8¹.11.3. KALBĖJIMO VERTINIMAS 5–8 KLASĖSE.

8¹.11.3.1. Kalbėjimo vertinimo kriterijai.

Kriterijai	Taškai	Aprašas
Temos (užduoties, klausimo) atskleidimas ir kalbėjimo tikslo suvokimas	5	Tema puikiai atskleista. Aiškiai suformuluota pagrindinė mintis (pagrįsta išvada) ir iš jos kylantys (į ją vedantys) svarbiausi teiginiai, atskleidžiama mokinio pozicija. Tinkamai parinkti argumentai (pasakojimai, pavyzdžiai, analogijos, pateikiama iliustracinė medžiaga ir pan.).
	4	Tema atskleista. Suformuluota pagrindinė mintis (pagrįsta išvada) ir iš jos kylantys (į ją vedantys) svarbiausi teiginiai, mokinio pozicija aiški. Tinkamai parinkti argumentai (pasakojimai, pavyzdžiai, analogijos, pateikiama iliustracinė medžiaga ir pan.).
	3	Tema atskleista. Pagrindinę mintį galima suprasti iš ją pagrindžiančių teiginių, argumentuojama, suformuluojamos išvados.
	2	Kartais nukrypstama nuo temos, dalis argumentų netinkami arba jų trūksta, išvados neaiškios.
	1	Nukrypstama nuo temos, teiginiai nepagrįsti, tuščiažodžiaujama.
	0	Kalbama ne į temą.
Kalbėjimo struktūra, aiškumas, sklandumas, rišlumas, sakinių ir žodyno įvairovė.	5	Kalbama sakytine kalba, įtaigiai, logiškai, nuosekliai, rišliai, struktūruotai. Žodynas turtingas, sakinių struktūra įvairi (gali būti 1–2 trūkumai).
	4	Kalbama aiškiai, sklandžiai, rišliai, struktūruotai. Žodynas turtingas, sakinių struktūra įvairi (gali būti 3–4 trūkumai).
	3	Kalbama pakankamai sklandžiai, rišliai, pasitaiko minties šuolių. Žodynas ir sakinių struktūra tinkama (gali būti 5–6 trūkumai).
	2	Kalbama nepakankamai rišliai, sakiniai vienodos struktūros, trūksta žodžių. Raiškos trūkumai netrukdo suprasti sakomo teksto.
	1	Kalbama nesklandžiai, vartojama nemotyvuotų įterpinių, daroma daug pauzių. Raiškos trūkumai trukdo suprasti sakomą tekstą.
	0	Kalbama labai trumpai, nesklandžiai, nerišliai. Beveik nesugebama sieti sakinių, dažnos nepagrįstos pauzės. Sunku suprasti sakomą tekstą.
Tartis, kirčiavimo, intonacijos, gramatikos ir žodyno taisyklingumas, tinkamumas	5	Tartis, kirčiavimas, gramatika ir žodynas atitinka bendrinės kalbos normas (gali būti 1–2 trūkumai). Kalbama tinkama intonacija.
	4	Tartis, kirčiavimas, gramatika ir žodynas atitinka bendrinės kalbos normas (gali būti 3–4 trūkumai). Kalbama tinkama intonacija.
	3	Tartis, kirčiavimas, gramatika ir žodynas vartojami pakankamai taisyklingai (5–6 trūkumai).

	2	Tartis, kirčiavimas, gramatika ir žodynas dažnai vartojami netinkamai, netaisyklingai, bet daromos klaidos netrukdo suprasti teksto.
	1	Daroma daug tarties, kirčiavimo, gramatikos ir žodyno klaidų. Tai trukdo suprasti tekstą.
	0	Daroma labai daug tarties, kirčiavimo, gramatikos ir žodyno klaidų. Tekstas beveik nesuprantamas.

8¹.11.3.2. Kalbėjimo vertinimas pažymiu.

Surinkti taškai	Pažymys
15	10
14	9
13–12	8
11–10	7
9–8	6
7–6	5
5–4	4
3	3
2	2
1	1

8¹.11.4. RAŠINIO VERTINIMAS 5–8 KLASĖSE.8¹.11.4.1. Rašinio vertinimo kriterijai.

Kriterijai Taškai	Temos suvokimas ir plėtojimas, teiginių pagrindimas, argumentų tinkamumas.	Struktūra ir nuoseklumas, stilius, žodyno turtingumas, sintaksinių formų įvairovė.	Raštingumas: žodynas, gramatika, rašyba, skyryba
5	Tema puikiai suprasta, tinkamai pasirinkti aspektai. Argumentai parinkti taikliai.	Yra visos trys struktūrinės dalys, skaidymas pastraipomis itin tikslingas; mintys plėtojamos nuosekliai ir kryptingai. Kalba stilinga, sakiniai įvairūs, žodžiai parenkami tiksliai, pagal situaciją.	Rašoma taisyklinga kalba, be klaidų.
4	Tema suprasta, pasirinkti tinkami aspektai. Argumentų pakanka.	Yra visos trys struktūrinės dalys, pastraipomis skaidoma prasmingai; mintys plėtojamos nuosekliai. Kalba aiški, rišli; žodžiai parenkami tiksliai; sakinių struktūra įvairi.	Rašoma taisyklinga kalba, 1–3 klaidos.
3	Tema suprasta, aspektai pasirinkti tinkamai, tačiau ne visur pavyksta išvengti paviršutiniškumo. Didžioji dalis	Yra visos trys struktūrinės dalys, tekstas ne visada prasmingai suskaidytas pastraipomis; gali pasitaikyti pasikartojimų / nenuoseklumo. Kalba	Rašoma pakankamai taisyklinga kalba, yra 4–6 klaidos.

	argumentų tinkami, kartais atsitiktiniai.	aiški, rišli; sakinių struktūra įvairi; žodžiai vartojami tinkama reikšme.	
2	Tema suprasta paviršutiniškai / iš dalies; pasirinkti aspektai ne visi išplėtoti / prieštarauja vienas kitam; dažnai tuščiažodžiaujama. Argumentai formalūs, paviršutiniški.	Rašinio struktūra turi trūkumų, ne visada jaučiamos pastraipų ribos; gali būti kartojama ar pasakojama nenuosekliai. Pasitaiko aiškumo, rišlumo, sakinių struktūros trūkumų; žodžiai ne visada vartojami tinkama reikšme.	Rašoma ne visai taisyklinga kalba, yra 7–10 klaidų.
1	Tema suprasta tik iš dalies; pasirinkti aspektai nepadedą atskleisti temos / negebama jų išskirti; dažnai tuščiažodžiaujama. Bandoma argumentuoti.	Yra ne visos struktūrinės dalys, nejaučiamos pastraipų ribos; kartojama ar pasakojama nenuosekliai. Yra daug aiškumo, rišlumo trūkumų; dažniausiai nejaučiamos sakinio ribos / sakiniai elementarios struktūros; žodynas skurdus / žodžiai vartojami netinkama reikšme.	Yra nemažai kalbos, rašybos ir skyrybos klaidų (11–16 klaidų).
0	Tema nesuprasta arba rašoma apie dalykus, nesusijusius su tema. Neargumentuojama arba tuščiažodžiaujama.	Struktūra pabira; nejaučiamos pastraipų ribos; nuolat kartojama tas pats. Kalba neaiški, nerišli; sakiniai neaiškios struktūros; žodynas skurdus arba žodžiai vartojami netinkama reikšme.	Yra daug kalbos, rašybos ir skyrybos klaidų (17 ir daugiau klaidų).

8¹.11.4.2. Rašinio žodžių skaičius.

Klasės	Žodžių skaičius
V–VI	150–200
VII–VIII	200–250

8¹.11.4.3. Rašinio vertinimas pažymiu.

Taškai	Pažymys
15–14	10
13–12	9
11	8
10	7
9–8	6
7–6	5
5–4	4
3–2	3
1	2
0	1

8¹.11.6. KLAIDŲ ŽYMĖJIMAS IR VERTINIMAS.

Vertinant diktantų, atpasakojimų, rašinių ir kūrybinių darbų rašybą ir skyrybą taisoma, bet klaidomis nelaikoma:

- ✓ dalykai, kurių nebuvo mokyta(si);
- ✓ akivaizdūs apsirikimai (tačiau trys apsirikimai žymimi kaip viena klaida);
- ✓ rašančiojo nuožiūra parašyti skyrybos ženklai, jeigu tai neprieštarauja skyrybos taisyklėms.

Tas pats žodis, netaisyklingai parašytas kelis kartus, laikomas viena klaida (*kūrti*).

Dvi vieno tipo klaidos laikomos viena klaida (*kūrti* ir *būrti*; *šala* ir *nesušalantis*; *sekdavosena*, *gražia pasaką*).

Jeigu žodį ar žodžių grupę reikia išskirti kableliais, o mokinys parašė tik vieną kablelį arba neparašė nė vieno, toks atvejis laikomas viena skyrybos klaida. Vieno tipo skyrybos klaidomis laikomos pražangos, pažeidžiančios tą pačią taisyklę visiškai vienodos sandaros sakiniuose (*Kai baigėsi pamokos_ išėjome namo* ir *Kai nuskambėjo skambutis_ baigėsi pamoka*). Jei klaidos padarytos sakiniuose, kurie skiriasi punktogramų skaičiumi, skiriamos konstrukcijos pozicija, apimtimi, jungiamaisiais žodžiais, jos laikomos atskiromis klaidomis (*Kai baigėsi pamokos_ išėjome namo* ir *Išėjome namo_ kai baigėsi pamokos*). Mokiniui, padariusiam 3–4 vieno tipo klaidas, skaičiuojamos dvi klaidos.

Aprašą parengė:
Mindaugas Malcevičius
Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas metodininkas